

AMO.CZ

ZÁŘÍ 2017

DELEGÁTŮV PRŮVODCE | XXIII | OSN | UNESCO

Delegátův průvodce UNESCO

pro XXIII. ročník

PRAŽSKÝ STUDENTSKÝ SUMMIT | WWW.STUDENTSUMMIT.CZ

Vážení čtenáři,

cílem tohoto dokumentu je poskytnout základní informace o Organizaci OSN pro výchovu, vědu a kulturu účastníkům XXIII. ročníku Pražského studentského summitu. První část je zaměřená na pozici UNESCO v rámci Organizace spojených národů a činnost, kterou se vyznačuje. Druhá část textu se věnuje fungování a náplni simulace této organizace v rámci Pražského studentského summitu.

Ať už jste účastník projektu, nebo jste na tento dokument narazili náhodou, pevně věřím, že zde naleznete přehledně a sjednoceně ty nejdůležitější informace o významu a funkci UNESCO v mezinárodním společenství.

Tadeáš Zíka
předseda

Základní informace o OSN

Organizace spojených národů (OSN) vznikla v roce 1945 v San Franciscu a navázala na činnosti předválečné Společnosti národů. Jedná se o nejvýznamnější světovou mezinárodní organizaci, jejímž cílem je udržovat mezinárodní mír a bezpečnost, rozvíjet přátelské vztahy mezi národy, podporovat lidská práva a usilovat o mezinárodní spolupráci při řešení globálních otázek a problémů, kterým čelí mezinárodní společenství.¹ Od začátku nového tisíciletí je činnost organizace namířena na podporu světového rozvoje a naplňování nejprve Rozvojových cílů tisíciletí a následně od roku 2015 Agendy 2030 a Cílů udržitelného rozvoje.²

Základním dokumentem Organizace spojených národů je Charta OSN³, která upravuje cíle a zásady (kap. I, čl. 1-2), členství (kap. II, čl. 3-6), strukturu a fungování organizace. Svou činnost OSN vykonává zejména skrze šest hlavních orgánů ustanovených v Chartě OSN (kap. III, čl. 7),⁴ z nichž každý má svou důležitou roli při naplňování jejich cílů:

- Valné shromáždění (UNGA, kap. IV, čl. 9-22) složené ze zástupců všech nyní 193 členských států je vrcholným mezinárodním politickým fórem a rovněž orgánem, který významně ovlivňuje chod celé organizace, například schvaluje její rozpočet, koordinuje práci mnohých orgánů a hraje důležitou roli ve výběru jejich členů⁵. Ve svých výborech, šesti hlavních (jedním z nich je Výbor pro odzbrojení a mezinárodní bezpečnost, DISEC) a dalších speciálních⁶, řeší na pracovní úrovni široké spektrum vymezených témat mezinárodní politiky a spolupráce. Rozhodnutí Valného shromáždění mají však pouze obecně doporučující charakter, závazná jsou jen v otázkách vnitřního fungování OSN.⁷
- Rada bezpečnosti (UNSC, kap. V, čl. 23-32) složená z 5 stálých členů určených Chartou OSN a 10 nestálých volených na dva roky Valným shromážděním nese hlavní odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Rozhodnutí UNSC mohou být právně závazná a pouze UNSC může rozhodnout o použití síly v případě, kdy nejde o individuální či kolektivní obranu.⁸
- Hospodářská a sociální rada (ECOSOC, kap. X, čl. 61-72) složená z 54 členů volených na tři roky Valným shromážděním je hlavním orgánem pro dialog o ekonomických, sociálních a environmentálních otázkách a koordinaci souvisejících politik. Koordinuje činnost celé řady organizací v systému

¹ About UN: Overview. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/about-un/overview/index.html>

² What We Do: Promote Sustainable Development. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/what-we-do/promote-sustainable-development/index.html>

³ Charter of the United Nations. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/charter-united-nations/index.html>

⁴ About UN: Main Organs. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/about-un/main-organs/index.html>

⁵ General Assembly of the United Nations: Functions and powers of the General Assembly. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/ga/about/background.shtml>

⁶ General Assembly of the United Nations: Main Committees. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/ga/maincommittees/index.shtml>

⁷ Are UN resolutions binding? *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://ask.un.org/faq/15010>

⁸ United Nations Security Council. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sc/>

OSN a také slouží jako hlavní platforma OSN v oblasti udržitelného rozvoje.⁹

- Mezinárodní soudní dvůr (ICJ, kap. XIV, čl. 92-96) složený z 15 soudců volených Valným shromážděním a Radou bezpečnosti je hlavním soudním orgánem OSN, řeší spory mezi členskými státy a vypracovává pro zmocněné orgány a organizace systému OSN právní posudky.¹⁰
- Sekretariát (kap. XV, čl. 97-101) je výkonnou a servisní složkou, která zajišťuje realizaci rozhodnutí přijatých orgány OSN, připravuje jim odborné poklady pro jednání a odpovídá za každodenní činnost organizace.¹¹ Hlavou sekretariátu OSN je generální tajemník volený Valným shromážděním na doporučení Rady bezpečnosti; v současnosti tuto funkci zastává António Guterres, a to od začátku roku 2017 jako již devátý v pořadí.¹²
- Úkolem Poručenské rady (kap. XIII, čl. 86-91) bylo zajistit přípravu tzv. svěřeneckých území na samosprávu nebo samostatnost. Vzhledem k tomu, že žádná taková území již neexistují, byla její činnost pozastavena.¹³

Záběr OSN se však od jejího vzniku velmi rozšířil, a proto vznikla řada dalších důležitých orgánů, odborných organizací a jiných entit (programy, fondy...) začleněných v systému OSN. Mezi nimi například:

- Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) vznikla v roce 1945 jako mezinárodní organizace přidružená k OSN (odborná organizace OSN). Má vlastní orgány – Generální konferenci, Výkonnou radu a Sekretariát, v jehož čele stojí generální ředitelka – a její členská základna zahrnuje 195 států a z drtivé části se překrývá s členskými státy OSN.¹⁴
- Program OSN pro životní prostředí (UNEP) byl zřízen v roce 1972 Valným shromážděním, a je tedy přímo součástí OSN. Jeho orgány jsou výkonný ředitel, Výbor stálých zástupců a od roku 2014 Environmentální shromáždění OSN (UNEA) složené ze zástupců všech členských států OSN¹⁵.
- Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC) vznikl v roce 1997 jako součást Sekretariátu OSN vedená výkonným ředitelem. Jeho činnost je řízena dvěma komisemi – Komisí OSN pro prevenci kriminality a trestní spravedlnost (CCPCJ) a Komisí OSN pro narkotika (CND), v nichž zasedají členské státy volené Hospodářskou a sociální radou OSN¹⁶.
- Rada pro lidská práva (HRC) vznikla v roce 2007 na základě rezoluce Valného shromáždění jako jeho pomocný orgán, a nahradila tak zrušenou

⁹ ECOSOC: About Us. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <https://www.un.org/ecosoc/en/about-us>

¹⁰ The Court. *International Court of Justice* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.icj-cij.org/en/court>

¹¹ About UN: Secretariat. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/about-un/secretariat/index.html>

¹² United Nations Secretary General: Biography. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/biography>

¹³ The United Nations and Decolonization: Trusteeship Council. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/decolonization/trusteeship.shtml>

¹⁴ Who We Are: The Organization's history. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/history/>

¹⁵ DESAI, B. The Advent of the United Nations Environment Assembly. *ASIL Insights* [online]. Washington DC: American Society of International Law, 2015, 19(2), 4 s. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <https://www.asil.org/insights/volume/19/issue/2/advent-united-nations-environment-assembly>

¹⁶ About UNODC. *United Nations Office on Drugs and Crime* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/about-unodc/index.html>

Komisi OSN pro lidská práva. Skládá se z 47 členů volených na tři roky Valným shromážděním¹⁷.

Základní informace o UNESCO

Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*, dále jen UNESCO) je specializovaná agentura Organizace spojených národů. Konkrétně se jedná o agenturu pod Ekonomickou a sociální radou (ECOSOC) stejně jako například Organizace pro výživu a zemědělství nebo Světová zdravotnická organizace.¹⁸

Historický vývoj UNESCO začal už v roce 1925 se vznikem dvou organizací: Mezinárodního výboru pro intelektuální spolupráci (*International Committee on Intellectual Cooperation, CICI*) a Mezinárodního úřadu pro vzdělávání (*International Bureau of Education, IBE*), které fungovaly do roku 1946, respektive 1968. Skutečný předchůdce UNESCO byl založen během druhé světové války pod názvem Konference spojeneckých ministrů vzdělávání (*Conference of Allied Ministers of Education, CAME*). Ústředním tématem jednání konference se stala obnova světa po konci války, a to především ve vzdělávací rovině.

Ke konci války se sešli zástupci 44 států na konferenci, kde bylo konstatováno, že musí vzniknout organizace, která bude podporovat „kulturu míru“, tedy bránit skrze spolupráci vypuknutí další války. Tak bylo v Londýně 16. listopadu 1945 založeno UNESCO. O rok později, 4. listopadu 1946, pak vstoupila v platnost ústava UNESCO a 19. listopadu téhož roku proběhlo první zasedání Generální konference. Jedním z 37 zakládajících států bylo i Československo.¹⁹

Dnes má status člena UNESCO celkem 195 států a území. Členství v UNESCO však neznamená automatické členství v OSN a naopak. Příkladem může být Lichtenštejnsko, které je členem OSN, nikoliv však UNESCO; naopak ostrov Niue není členem OSN, má však plné členství v UNESCO. Mimo 195 členů je v UNESCO zastoupeno i 10 přidružených území, mezi nimi Faerské ostrovy nebo Aruba.²⁰ Na Generální konferenci své zástupce vysílají i nečlenské státy a mezinárodní organizace.

Sídlem UNESCO je Paříž, své pobočky, centra a instituty má však po celém světě.²¹ Oficiálními jednacími jazyky UNESCO jsou angličtina, francouzština, arabština, čínština, ruština a španělština.

Nejvyšším orgánem UNESCO je Generální konference, která zasedá jednou za dva roky, přičemž zastoupen je každý členský stát jedním hlasem. Její povinností je především projednání rozpočtu a určení hlavního politického směřování organizace. Rovněž volí další dva významné orgány: Výkonný výbor a Generálního tajemníka (respektive Generální tajemnici). Těm také ukládá úkoly.²²

¹⁷ Human Rights Council: About Council. *United Nations Human Rights: Office of the High Commissioner* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/AboutCouncil.aspx>

¹⁸ The United Nations. The United Nations System [online]. Červenec 2015 [cit. 2017-08-12]. Dostupné z:

http://www.un.org/en/aboutun/structure/pdfs/UN_System_Chart_30June2015.pdf

¹⁹ UNESCO. History | United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [online]. ©2017 [cit. 2017-08-12]. Dostupné z:

<http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/history/>

²⁰ UNESCO. Countries | United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [online]. ©2017 [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/member-states/countries/>

²¹ UNESCO. Field Offices | UNESCO [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z:

<http://en.unesco.org/countries/field-offices/>

²² UNESCO. Governing Bodies [online]. [cit. 2017-08-12] Dostupné z:

<http://en.unesco.org/about-us/unescos-governing-bodies>

Výkonný výbor UNESCO sestává z 58 států, při jejichž volbě je kladen důraz na pluralitu kultur zastoupených ve výboru. Schází se dvakrát ročně na setkáních, kde členové projednávají mimo jiné i aktuální problémy, na které ho upozorňuje sekretariát prostřednictvím zpráv Generálního tajemníka.²³

Třetím stavebním kamenem fungování UNESCO je Sekretariát v čele s Generálním tajemníkem, v současné době Generální tajemnicí Irinou Bokovou, které ale rokem 2017 končí mandát. Sekretariát zajišťuje každodenní provoz organizace a čítá více než 2000 pracovníků v Paříži a na dalších 700 ve zbytku světa.²⁴

Mimoto jsou pro UNESCO klíčové ještě dva další orgány. Prvním je Generální shromáždění (*General Assembly*), což je při troše zjednodušení část Generální konference, která se zaměřuje na ochranu památek. Druhým je pak Výbor pro světové dědictví, který je volen Generálním shromážděním a rozhoduje, která památka se dostane na Seznam světového dědictví.²⁵

Ochrana světového dědictví je také jednou z hlavních a rozhodně mediálně nejvýraznějších částí práce UNESCO. Na Seznamu světového dědictví UNESCO jsou zapsány památky, které svou přírodní, historickou, uměleckou či jinou povahou vynikají nad ostatními. K srpnu 2017 je na Seznamu umístěno 1073 materiálních památek, z toho 54 je na Seznamu světového dědictví v ohrožení, ať už třeba kvůli válce (Aleppo), nebo jednoduše kvůli stavebnímu zásahu do památky (doky v Liverpoolu).²⁶ Pro účely ochrany památek vznikl i Fond světového dědictví, kam státy Generálního shromáždění přispívají.

UNESCO však zdaleka není jen o památkách. Kromě nich si klade za cíl prohlubovat mezinárodní kooperaci v oblastech jako vzdělávání, věda, kultura a komunikace. V praxi tedy kromě ochrany památek jedná o takových tématech, jako je ochrana novinářů a svoboda projevu, bioetika, přístup k základnímu vzdělání a vymýcení negramotnosti, standardizace vědy, sport a doping nebo podpora výzkumu ochrany oceánů.²⁷

UNESCO na Summitu

Na Pražském studentském summitu patří UNESCO mezi největší orgány, celkově se na jednáních sejde 40 delegátů. Navíc se tento rok budou jednání účastnit i pozorovatelé ze Světové zdravotnické organizace a Svatého stolce. Všichni si vyzkouší jednání již během prvního přípravného setkání, na třetím pak začne intenzivní práce na nominaci památky. Kromě toho bude na přípravných setkáních věnován čas argumentaci, rétorice a vyjednávání, zaměříme se na práci skutečného UNESCO a řeč přijde samozřejmě i na letošní body agendy. Spoustu času delegáti stráví také prací v malých skupinkách.

Od XVIII. ročníku, kdy se UNESCO objevilo na Pražském studentském summitu poprvé, delegáti řešili celou řadu ožehavých témat, jako je ochrana novinářů, cenzura internetu nebo klonování lidí. Letos budeme na plénu projednávat doping ve sportu a geneticky modifikované potraviny.

²³ UNESCO. Plenary | United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [online]. ©2017 [cit. 2017-08-12] Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/executive-board/plenary/>

²⁴ UNESCO. Secretariat | United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [online]. ©2017 [cit. 2017-08-12] Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/secretariat/>

²⁵ UNESCO World Heritage Centre. Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage [online]. 23. 11. 1972 [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/conventiontext/#Article8>

²⁶ UNESCO World Heritage Centre. World Heritage List [online]. ©2017 [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/list/>

²⁷ UNESCO. Standards-Setting Instruments [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=12024&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Orgánové specifikum

Mimo tato dvě hlavní témata se však delegáti zaměří také, jako ostatně každý rok, na zápis památek na Seznam světového dědictví UNESCO. Toto orgánové specifikum bude ale letos poněkud jiné než loni a předloni – po dvou letech se totiž bude zapisovat památka nemateriální, budeme tedy aktualizovat Reprezentativní seznam nemateriálního dědictví UNESCO. Jaký je v tom rozdíl? Místo hradů, jeskyní a lesů budou delegáti usilovat o zápis tanců, jídel nebo tradičních rituálů, které je nutné chránit.

Delegáti v procesu nominace nebudou zastupovat své státy, ale odborníky, kteří prosazují zápis památky na Seznam. Každý delegát se tak stane členem jednoho z nominačních týmů, který si vybere památku vhodnou pro zápis a připraví všechny nezbytné dokumenty pro její prosazení.

Práce na nominačním procesu začne už během přípravných setkání, kdy si skupiny vyberou památku a započnou své práce na nominační zprávě. Ta je zároveň i nejdůležitějším dokumentem – především shrnuje, o jakou památku se jedná, a předkládá argumenty k jejímu zapsání na Seznam. Každá nominační zpráva však také dostane svého oponenta z řad ostatních nominačních skupin. Oponentura, jak se nazývá kritika cizí nominační zprávy, je dalším krokem v postupu nominačním procesem a jejím úkolem je nenechat na soupeřící skupině nit suchou.

Na posledním přípravném setkání pak čekají delegáty prezentace památek. Ty jsou ohromně důležité, protože památky s nejlepšími prezentacemi se pak stávají favority na vítězství. Vítěze ale poznáme až na konferenci, kde nejdříve proběhnou obhajoby – palba otázek na nominační skupinu, kde se hledá každá skulinka v nominační zprávě. Poslední fází je pak hlasování – v tajné volbě delegáti rozhodnou, která památka má nárok na zápis. Dlužno poznamenat, že vítěz bere vše.

Na XX. ročníku jsme zapsali na Seznam kolumbijskou folkovou hudbu *Vallenato*. Mezi nejznámější zástupce na Seznamu pak patří například argentinské tango, mexická kuchyně, české a slovenské loutkářství nebo jóga.²⁸

²⁸ UNESCO Intangible Cultural Heritage. Browse the Lists of Intangible Cultural Heritage and the Register of good safeguarding practices [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <https://ich.unesco.org/en/lists>

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání čtyř klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO, EU a OBSE.

www.studentsummit.cz

www.facebook.com/studentsummit

summit@amo.cz

www.twitter.com/studentsummit

www.instagram.com/praguestudentsummit

www.youtube.com/studentsummitcz

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

+420 224 813 460

www.facebook.com/AMO.cz

www.amo.cz

www.twitter.com/amo_cz

info@amo.cz

www.linkedin.com/company/amocz

Žitná 608/27, 110 00 Praha 1

www.youtube.com/AMOCz

Delegátův průvodce UNESCO je materiál pro žáky středních škol účastnících se Pražského studentského summitu. Všichni partneři projektu jsou uvedeni [zde](#).

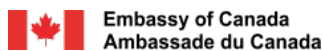
Generální partner
Pražského studentského summitu

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

TOP
partneři

Partneři

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

RESPEKT

Mediální
partneři

Za
podpory